

שבת That Falls on ט' באב The Nature of

תורת משה (דרוש לח' בטבת תקפ"א)

ויש להבין, הלא יו"ד טבת לא היה רק התחלת מצור העיר, ועד שתי שנים ומחצה לא נחרבה, וקשה הלא חמור חורבנה מסתמא מן התחלת המצור, ולמה ט"ב אין דוחה שבת...ונראה לבאר, דהנה הטעם שקבעו תענית על מצור ההיא, הלא היתה ירושלים כמה פעמים במצור...רק הטעם הוא, דמה שהיתה העיר בטירת המצור שתי שנים ומחצה, זה מחמת שבאותו יום שסמך מלך בבל למטה על ירושלים, כמו כן ישבו ב"ד שלמעלה, אלו מיימינים אלו משמאילים, עד שגברו המשמאילים ונחרב הבית. והנה, אין לך שנה שאין קללתה מרובה מחברתה, וכל דור שלא נבנה ביהמ"ק בימיו כאילו נחרב בימיו (ירושלמי יומא פ"א א), נמצא שבכל שנה ושנה נתחדש חורבן חדש, וזהו בכל פעם כשמגיע אותו יום של עשרה בטבת, שהתחיל אז למעלה משפט החורבן, כמו כן בכל דור ודור יושבין ב"ד שלמעלה וגוזרין החורבן של כל שנה ושנה...ויודע דעל צרה שעברה, כמו יום שמת בו אביו או אמו, אין אנו מתענים בשבת (שו"ע תקסח ט), אבל תענית חלום מותר להתענות (שו"ע רפח ד), דבשביל עונג שיש לו שמבטל צרה העתידה לבוא עליו לא מעונה הוא. הלכך, תענית ט"ב דזהו רק על צרה שעברה לא דחו שבת. אבל תענית עשרה בטבת זהו על ביטול צרה העתידה עונג הוא, והיה דחי שבת.

תורת משה פ' דברים

מריש תמהתי על מה דאין אומרים תחנה בט"ב שנדחה, שהרי אותו היום איננו מועד, ונהי תענית של שבת נדחה למחרתו, מ"מ המועד שבו לא נדחה. ואמינא, להכי כתיב 'צום החמישי וגו' יהי' לבית ישראל לששון ולשמחה ולמועדים טובים', ולא אמר י"ז תמוז וט' באב וגו' יהיה לששון וגו', ומ"ט תלה בצום אע"כ אין היום גורם המועד כיום ט"ו ניסן וכדומה, אלא הצום גורם, ולכשיבנה בהמ"ק ויחול ט' באב בשבת יהיה יום הששון והמועד ג"כ ביום א' שאחריו, ביום שהיו צמים.

גמ' תענית כט ע"א

דאמר רבי יוחנן: אלמלי הייתי באותו הדור לא קבעתיו אלא בעשירי, מפני שרובו של היכל בו נשרף. ורבנן — אתחלתא דפורענותא עדיפא

גמ' תענית יב ע"א

כל תענית שלא שקעה עליו חמה — לא שמייה תענית

שו"ת הרשב"א א:תקכ

ומה ששאלת נט' באב שחל להיות בשבת מהו צמתיש המטה, מי הוא כאלו דעלמא דאמרינן דברים שנלפעה נהג. נראה לי שאין נהג בו שום חללות, דהא אמרינן² מעלה על שולחנו כסעודת שלמה בשעתו דחללות ישנה שאני³, וכל שכן דלגמרי עקרוה מתשיעי ואוקמוה⁴ ומעיקרא היה ראוי לקוצעו בעשירי כדאיתא התם⁵.

מהרי"ל הל' ט' באב

ואשר שאלת¹ היכא דנדחה ט' באב משבת לאחריו אותו שבוע שלפניו מותר לספר ולכבס או לא. כן נראה כיון שנדחה לאחד בשבת אין עליה דין ט' באב אלא כאילו איקלע קביעותא בא' בשבת דמי,

שו"ע הרב או"ח סי' רמב קונ"א אות א

ונפקא ליה מדכתיב "אכלוהו היום כי שבת היום לה" מכלל דבשבת אסור להתענות. ולא חשיב לה בתרי"ג, משום דנפקא מכלל מצות אכילת המן שאינה נוהגת לדורות

שומר אמת או"ח סי' תקנג

באדם המגיע לאר"י בספינה ע"מ להשתקע
ביו"ט שני ש"ג - וה"ה בן חו"ל שנמצא
בארץ ודעתו לחזור, וש"כ נמלך והחליט
באמצע היו"ט ש"ש שלו להשתקע בארץ - אז
לענין חיובי היו"ט זה תלוי בחזות היום כמו
שמצינו כן לענין היו"ט מענין על עצירת
גשמים בס"י תקע"ה סי"א דאיירי אף
בחטאות המתחילות מהלילה, דהכל תלוי אם
ירדו גשמים קודם חזות אז מפסיקין ואם
אחר חזות אז ישלימו, וממילא ה"ה לענין
ז"ס ת"צ וכן לענין יוט"ש ש"ג אשר הוא
מתחיל מהערב.

סעיף ב

תשעה באב לילו ביומו לכל דבר.

כשנזכר לביאת המשיח, אם הוא יבוא
ביום ת"צ שמעתי דאמר מורנו
הגרח"ק שליט"א לענין התענית דזה תלוי
אם יבוא קודם חזות היום או אחר חזות
היום ולא מדין אבילות אשר זה מתבטל כיון
דהוי כמו שקם המת לתחי' אלא מדין
התענית.

וכיוצ"ב הוצא ש"ס מרן האזני עזרי זי"ע

גמ' תענית ח ע"ב

בימי רבי ז'רא גזור ש'מ'דא, וגזור דלא למיתב בתעניתא. אמר להו רבי ז'רא: נקבליה עילון, ולכי בטיל ש'מ'דא ליתביה.